

us voor zou-
en helpend
en happe,
en icht en wel te
don't diverce

De @genaar
onder Hillel
el zei, dat een
om allerlei
n (of wou?)
v vrouw geen
toch niet van
leuk mee om
r eten. Moet
van de groo-
", maar soms
zoo'n ruimte
onder leiding
aamsche con-
gê. Er waren
amerikaansche
n) badkamer
land, maar in
dan gaan ze
enken aan in-
ich kookappa-
ar om logies,
egen misbruik
, behoeft niet
et je auto en
hebt. Moet ik
(voor Ameri-
d aantreffen:
n oud waren,
waar de luxe,
nonische kleu-
t bewondering
orten naar de
aar de bij de
aar in groote
og, die als de
der verwijzing
-Brug) voluit
staat, alsme-
g rondom den
gammele auto-
toch wel een
r op geschre-
hter might be
t, dat zoo def-
wezen, dat je

e m o e d e
dskelders van
n is verhuisd.
uit te rusten,
door iedereen
K. S.

ut de publieke
ij zouden zeg-
rst Protestant
avond begint,
ormatie". Zou
vergeten? Er
af, dunkt me

fficieele naam,
gebezigd in de
vanavond. Ik
(gehoorzaal)
na te denken,
ziet maakt een
amd. Ook dit-
uw" niet veel
eek- en sacra-
iteiten. Meest-
kamer, en als
Hier is alles
er kerken (al-
basement", je
gelijkvloers, en
uitgebouwd, en
auditorium. Die
veg de meeste
eren kan. Ker-
nigingen. Ver-
te maken met
keuken, vaak
an koffie, thee
gerei), bewaar-
a centrale ver-
lei verenigin-
biedt voor een
eid. Brulloften
strijfs van het
ogen, biedt de
ing en afkoe-
grijp dat pro-
an het gebouw
inrichting van
neebrenge, dat
ft, die het ge-
heerschen. En
che apparaten.

Electrische orgels meestal. Voor den dominee apart als 't warm is, langs electrischen weg toevoer van koude lucht uit de basement, vlak bij de plaats waar hij staat, en voor de gemeente natuurlijk ook via roosters in de wanden. En in den winter natuurlijk warme lucht. Alles met één handbeweging.

Het is alles prachtig. En vooral doelmatig. En het plaatst voor verrassende kwesties. Wat zou in Nederland een diaconie doen, als iemand in zijn eigen auto naar de diaconale vergadering kwam gereden om ondersteuning te vragen? Dat is daar ondenkbaar. Hier gebeurt het. Want een auto hebben is hier normaler dan bij ons (na den oorlog) het bezit van een fiets.

U ziet, dat „vertalen" een moeilijke bezigheid is onder de zon. Voor het verstaan van één volzin moet men klimaat, cultuur en volk kennen. „Vertalen" is slechts mogelijk door continue klimaats-gewenning. Maar ik word afgehaald en breek dus af. K. S.

REDE IN GRAND-RAPIDS. GEEN PUBLIEKE „SAMENSPREKING".

Grand Rapids, 5 Sept. 1947. — Bergisteravond was de eerste gelegenheid voor een openbare spreekbeurt in Grand Rapids. Velen in Nederland herinneren zich, dat deze stad van ongeveer 170.000 inwoners in kerkelijk opzicht onder gereformeerden vaak „het Jerusalem van Amerika" genoemd werd. Daar waren van ouds de meeste gereformeerden (dit woord ditmaal bedoeld in confessionele zin); daar had men de opleiding voor den dienst des Woords, daar was niet alleen een Theologische School, hier Seminarie geheeten, doch ook een naar Calvijn geheeten „college", een instelling, die aan ons middelbaar onderwijs herinnert. Daar werden ook wetenschappelijke graden uitgereikt, en wel aan genoemd Seminarie; men laat er zijn gedachten ook gaan over promotie.

Men ziet: een stad om te weenen en om te lachen. Te weenen voor die professoren en dominees in Nederland, in en buiten Amsterdam en Kampen (Oudestraat), die herhaaldelijk hebben betoogd, dat de Heere niet wil, dat een „Seminarie" promoveert. En voor hen toch weer om te lachen, omdat ondanks de zig-zag-bewegingen, die hun kerkelijke leiding in Nederland volgt, hier toch, dank zij den invloed der V. U., zulke gewillige instrumenten zijn voor het ten uitvoer helpen leggen van wat door hen in Nederland beraamd wordt. Althans in de Chr. Ref. Church („Chr. Geref. Kerk"). De „Reformed Church" („Gereformeerde Kerk") verwijderd zich al verder van Nederlandsche Gereformeerden; er is daar een veldwinnend modernisme, oud of nieuw, en een niet zoo geringe declinatie, ook in den kring der voorgangers, aan de vrijmetselarij. Deze kerk laat zich in haar leiding dus niet meer suggereren door diegenen, die in Nederland de laatste jaren een maximum van wil-op-korten-termijn hebben gekoppeld aan een minimum van wijsheid-op-langen-termijn, weshalve zij er niet meer aan ontsnappen konden, de kerken uit elkaar te scheuren. En, men weet het: ook de „Prot. Ref. Church" („Protestantsch Gereformeerde Kerk"), aan welke de naam van ds Hoeksema verbonden is, heeft zich aan den adviesdienst van bedoelde Nederlandsche kringen onttrokken; haar ambtsdragers hebben aan den lijve ondervonden, hoe ongelukkig de gevolgen zijn van de combinatie van evengenoomd maximum en minimum: in Amerika is de eerste dwaze scheur getrokken, dank zij amsterdamse onbeholpenheden. In Amerika gaat het daarna als in Nederland: de inzichten van bedoelde nederlandsche kringen zijn niet in tel: ze zijn door de meesten vergeten, om voor andere plaats te maken; en menig lid der Chr. Ref. Church, ook uit de voorgangers, zegt, 23 jaar na 1924 (het jaar der scheuring, die officieel is aangediend als geschied om de „gemeene gratie"): it should never have been done: 't had nooit moeten gebeuren. Maar o wee, de publieke daad; die volgt de lijn van zulke private woorden niet.

Een stad om te schreien en te lachen: ook voor die nederlandsche gereformeerden, die den ban der amsterdamse (nimmer laatste-) wilsbeschikkingen zijn ontkomen. Om te schreien: zóóveel goeds is hier door pioniers verricht, zóóveel geofferd, zóóveel gezaaid, zóóveel gestreden voor het behoud van wat als patri-monium uit „the old country", het oude Nederland, meegenomen was nadat de vaders den oceaan overgetrokken waren, en zóóveel is hier destijds óók en juist door het a m b t a l l e r g e l o o v i g e n tot stand gebracht, dat ieder met bewondering vervullen moet: en wat is juist dáárvan gebleven? Een leiding van enkele personen, die, tot op het schuive toe, o v e r h e t v o l k h e e n, beslist wat amsterdamse adviseurs raden te beslissen; en een daaraan conforme eveneens oligarchische leiding op het tweede plan, die, tot op het brutale toe, o v e r h e t v o l k h e e n, decreeteert: zóó moet het. En dat is niet 't ergste. Erger is, dat zoo iets ruimte voor zich vindt; dat de meesten denken: 't zal wel zoo wezen; dat het ambt der geloovigen niet meer functioneert; dat ook hier de door bedoelde nederlandsche adviseurs aangewezen mug uitgezift, en de door hen niet opgemerkte kemel doorgezwolgen wordt. En toch: een stad om te lachen, te lachen van blijdschap in den Geest. Een in de Prot. Ref. Church nieuw ontwaakt kerkelijk leven. dat

VUUR OP DE AARDE. (Voorheen en thans).

Het is een geestelijk bad nog eens te bladeren in „Van strijd en zegen", het Gedenboek van het Christelijk onderwijs, uitgegeven bij het vijftigjarig Jubileum van de Vereniging van Christelijke onderwijzers en onderwijzeressen in Nederland en de Overzeesche Bezittingen, gevierd in 1904.

Dat boek moesten nu onze menschen eens lezen. Ge vindt daar een stuk schoolstrijd zóó levend, een verhaal van de trouw van de voortrekkers, zóó ontroerend, dat ge naar dat boek telkens weer grijpt.

Prachtig is ook het hoofdstuk over den schoolstrijd in Wonseradeel.

Daar wordt o.a. verhaald, hoe de plaatselijke schoolverenigingen zich hadden verenigd tot den „Bond Wonseradeel". Deze bond organiseerde openbare schoolvergaderingen in dorpen, waar nog geen christelijke school was. 's Middags trad dan meestal een predikant op, die een „schoolrede" hield en 's avonds leverde een der Christelijke onderwijzers een referaat. En meer dan één christelijke school heeft aan dien Bond haar ontstaan te danken gehad.

„Zoo" — we citeren „Van strijd en zegen" — „zoo hadden de vrienden eens het orthodoxe dorp Exmorra, waar nog steeds geen school met den Bijbel was, voor hun schooldag uitgekozen. 's Middags, voor kerktijd, komt een der Wonsera vrienden bij zijn zwager in dat dorp. Maar 't gelaat van dien zwager stond niet als gisteren en eergisteren. „Jullie hebben onze gemeente in rep en roer gebracht", zegt hij, „'t staat in brand!" — „Wat ben ik blij", zegt de bezoeker, „dan komt er wat goeds. Jezus heeft gezegd: Ik ben gekomen om vuur op de aarde te werpen". — „Jij hebt goed praten", herneemt de eerste, „de menschen zijn woedend". — „Ja, ja", is 't antwoord, „jij hebt een winkel, maar God is daarboven verheven". — En er kwam iets goeds. In 1886 werd te Exmorra een Chr. School geopend".

Zóó zag men voor 60 jaren héél concreet en héél dichtbij het vuur, dat de Heere Jezus op aarde kwam werpen en waarvan Hij zéér begeerde, dat het zou branden. „Vuur op de aarde", dat was „vuur in Wonseradeel", „vuur in Exmorra", „vuur bij het onderwijs", „vuur in de politiek": Vuur op de aarde!

Ik zou wel eens willen weten, hoe die broeder uit Wons zou hebben opgekeken, als je hem de vraag zou hebben gedaan, of een Chr. onderwijzer, of een lid van de Vereniging van Chr. onderwijzers ook lid zou kunnen zijn van een politieke partij, die wil, dat het vuur, dat Christus op de aarde werpt in de poli-

zijn vrijheid hernam. Een volk, dat leeft en onderzoekt: hoevelen, van allerlei slag, heb ik ontmoet, die terdege begrepen wat in Nederland aan de orde was! En die door geen propaganda-suggestie waren misleid. En ó ó k i n d e C h r. R e f. Church nog steeds een niet onbelangrijk gedeelte, dat zich van de oekasen van synodale committees niets aantrekt, en dat, — daar komt het op aan — zulks doet niet uit den wellust van 't brutaliseren tegen brutalen, maar uit het inzicht, dat synodale committees geen hiërarchische allures hebben aan te nemen, en dat er in Nederland meer te koop is, dan de goedmoedigheid lachende en alleen in onderonsjes de zaak beprattende synodocratische bezoekers, plus hun persorganen, hun aan 't verstand verkozen te brengen.

Het was me dan ook een vreugde, na afloop van de toespraak te vernemen, dat het — gezien de hollandsche taal — zeer grootte gehoor voor een overwegend gedeelte bestond uit leden der Chr. Ref. Church. Niet alleen waren onder hen verscheiden predikanten, en docenten van Calvin College, maar ook twee der theologische hoogleraren zijn mij als aanwezigen genoemd; één hunner sprak ik nog na afloop. Het blad van Rev. Hoeksema (The Standard Bearer, de Vaandeldrager, — men vindt den zelfden naam onder een schilderij van Rembrandt, tentoongesteld in het Metropolitan Museum van New York) had aan de theologische professoren der Chr. Ref. Church een gereserveerde plaats aangeboden en hen gevraagd te komen. Ze konden dan eens hooren, hoe van onze zijde de zaak gesteld werd. Ten overvloede is daarna dienzelfden dag tot elk hunner een persoonlijke uitnodiging door of namens mij telefonisch overgebracht. Zulke dingen doet men, met uitschakeling van den persoon, tenslotte om de kerk. En daarna kan het ons ook geen zier meer schelen, wat voor borst personen opzetten. Ik heb me om der wille van de kerk verplicht gerekend, toen het me geraden werd, deze invitatie te doen, althans aan de theologische professoren hier, opdat men nimmer zou kunnen zeggen, niet te weten wat naar de meening der Gereformeerde Kerken in Nederland het eigenlijke punt-in-geding is. Geen eigen verbondstheorie (Ridderbos' propaganda), geen eigen sacraments theorie (Grosheide contra „can. Schilder"), geen eigen

tiel niet branden zal. Of hoe die vergadering van de jubilerende Grootte in 1904 daarop zou hebben gereageerd.....

Ik ben bang, dat ze verwonderd zouden hebben opgezien en zouden gezegd hebben: „dat Asdodische taaltje verstaan wij niet".

Zoo was het toen.

Thans is het anders.

Thans wordt in de Vereeniging van Christelijke Onderwijzers en Onderwijzeressen in Nederland en de Overzeesche Gewesten in allen ernst pro en contra gesproken over de vraag of het lidmaatschap dezer organisatie vereenigbaar is met het lidmaatschap van de Partij van den Arbeid. M.a.w. of iemand tegelijk lid kan zijn van een vereeniging, die Christus belijdt, „Die het vuur op de aarde geworpen heeft en behagen heeft aan den prairiebrand" (S. G. de Graaf) en van een Partij, die ontkent, dat Christus dit vuur óók in het politieke leven geworpen heeft?

Dat vraagstuk is zoo moeilijk, dat „de Grootte" er zelfs een Commissie van Advies voor benoemde, die de Vereeniging over een jaar van voorlichting zal dienen.

Hadden ze D. E. C. voor het lidmaatschap van zoo'n Commissie aangezoekt, dan had hij er stichtelijk voor bedankt. Want hij meent, dat deze zaak zóó duidelijk is, dat we én de Grootte én ons Christelijk Onderwijs, én de zaak des HEEREN in dezen géén jaar mogen ophouden. Thans zeggen de menschen: het zit nog. Zelfs de Grootte komt er niet uit. En laten we in onze school voorzichtig zijn, want ook prof. dr K. Dijk zit in de Commissie. Laten we dat advies eens afwachten!

Ook prof. dr K. Dijk!

We hebben dezen Hoogleraar in de laatste jaren nog al eens aan den arbeid gezien. Als de Synode zijner kerken zich bemoeien ging met zaken van Kerkeraden en Classes. Toen de synodale overvalwagen door het land reed en er zoo hier en daar met advies van professor Dijk wat te schorsen viel. Toen was er háást. Ze konden niet wachten „geen dag en geen nacht".....

Maar dat was in de „Kerk als instituut".

In de „Kerk als Organisme" schijnt het anders te zijn.

Dáár studeert men een jaar.....

En intusschen wordt deze voor tal van christelijke scholen brandende kwestie sleepende gehouden.

En dat, terwijl het in deze zaak maar niet over de vraag van de vereenigbaarheid van het lidmaatschap van de Grootte, met dat van de P. v. d. A. gaat, maar over heel den grondslag en van onze politiek en van ons onderwijs.

Want als het een vraag is of we in onze politieke actie des HEEREN verbond zullen houden of niet, dan is het óók de vraag of we dat doen zullen in het onderwijs.

Dáárom gaat het.

En deze vraag is geen vraag!

D. E. C.

kerk-theorie (Zwolle's formuleetje), maar de binding van 1942 aan bepaalde FORMULES. Want alleen d a a r o v e r — het eigenlijke geschilpunt — sprak ik den eersten keer in Grand Rapids. Aan een confessioneel-dogmatische abstractie kwam ik niet toe; die probeeren we een volgenden keer te geven; een derde avond zal dan de kerkrechtelijke zijde belichten; een vierde zal vraag-avond kunnen zijn. Zoo althans is, voorloopig, met de leden van het ijverige en in alles zoo voorkomende comité-van-regeling in uitzicht genomen.

Ja, van vragen-stellen gesproken: toen we, ongeveer 10 uur, klaar waren, heeft de voorzitter, Rev. Kok (ds Hoeksema moest, wegens zijn ongesteldheid, zich met de kerktelefoon vergenoegen), een vraag-avond voor later in uitzicht gesteld, doch, teneinde hun alle gelegenheid te geven, aan die n e d e r l a n d s c h e t h e o l o g e n, die misschien aanwezig mochten zijn geweest, de volle gelegenheid geboden, te spreken. Onze lezers weten: ze zijn voor een deel in de buurt. Veel van hun aanwezigheid merkt men niet, maar toch had b.v. ds F. C. Meyster pas in de stad gepreekt, en morgen hoopt hij het weer te doen. Een ander had kort te voren de stad verlaten. De groote pers had dagen te voren de samenkomsten ingeleid en aangekondigd. Of er nog meerderen uit Nederland waren in Grand Rapids of omgeving, weet ik niet. Als ik „omgeving" zeg, moet men dat op zijn amerikaansch verstaan: wie daar een kilometer of 200 of 300 ergens vandaan is, en ergens wezen wil, stapt in de auto: hij is „in de omgeving". We hebben dus aan hen allen de kans geboden, mij te corrigeren, te bestraffen, den toorn des Heeren me hier in profetischen ijver aan te zeggen wegens het niet „ja", maar „neen" zeggen op de vijf synodale vragen van 1944, die zij — dat moeten we naar den aard der liefde aannemen — nog wel kennen, omdat de Geest Gods die vragen stelde en met ja beantwoord wilde zien in de zeven gemeenten — volgens hun b e l i d e n i s, zeggen ze.

Maar we moesten na zorgvuldig wachten ten aanzien van deze nederlandsche weleerwaarde of weleerwaarde zeer geleerde heeren ongeveer zóó doen als van ouds een hollandsche dominee bij een huwelijksbevestiging of andere gelegenheid: hij plaecht of pleegt te zeggen: ik neem u allen, die hier tegenwoordig zijt,